

In den tijd, nu, waarin deze literaire en wetenschappelijke opvattingen heerschten, verschenen in de Westersche wereld de uit het Grieksch der Septuaginta en van het Nieuwe Testament met roerende trouw, maar vaak groote onbeholpenheid schier woord voor woord vertaalde boeken der Heilige Schrift en het behoeft geen betoog, dat daarin geen spoor te vinden was van de opzettelijk aangebrachte flosculi, die de gangbare smaak eischte. Ook wanneer later Hieronymus, de geleerdste man van zijn tijd en zelf voortreffelijk rhetorisch stilist, zijn Bijbelrevisies en -vertalingen geeft, kunnen deze niet anders dan onliterair zijn. Ook hij wil, dat de Heilige Schrift, „ubi et verborum ordo mysterium est”,¹⁵⁾, woordelijk wordt overgezet.

De antieke intellectueele mensch neemt van zoo minderwaardige geschriften geen kennis en ziet hij ze al in, dan kan hij zich niet indenken, dat hun inhoud van eenige waarde kan zijn. De stijl is hem een steen des aanstoets, niet alleen om aesthetische, maar ook om wetenschappelijke redenen, en terecht merkt Marrou op¹⁶⁾, dat in de oudheid de voor Romeinsche begrippen onliteraire vorm der Heilige Schrift een even groot beletsel was tot het aanvaarden van het Christelijk geloof als in den modernen tijd voor velen de historische critiek geweest is. „Dit is de voornaamste oorzaak”, zegt Lactantius¹⁷⁾, „waarom bij de wijzen en geleerden en vornamen dezer wereld de Heilige Schrift geen geloof vindt, dat de profeten in gewone en eenvoudige taal als tot het volk gesproken hebben. Zij wordt dus geminacht door hen, die niets willen hooren of lezen, tenzij het stilistisch verfijnd is; en niets kan op hun geest indruk maken, tenzij hetgeen hun ooren door melodieuzen klank streelt; maar hetgeen plat en ordinair schijnt, houdt men voor oudwijfsch, dwaas en vulgair. Zoo acht men slechts waar, wat liefelijk in de ooren klinkt, slechts geloofwaardig, wat genot verschaft; niemand weegt een zaak af naar haar waarheid, maar men beoordeelt haar slechts naar haar sierlijkheid. Dus gelooft men de Goddelijke woorden niet, omdat zij allen opsmuk missen.”

Terwijl aan de heidenen de stijlloosheid der Schrift dus allerminst moeilijkheden bood, omdat ze haar deswege eenvoudig niet aanvaardden¹⁸⁾, stond de kwestie voor de ontwikkelde Christenen geheel anders. Zij hadden allen rhetorica